

Henna Karvonen

TUOTTAJA LUOVASSA ROOLISSA

Luovan tuottamisen haasteet ja mahdollisuudet

TUOTTAJA LUOVASSA ROOLISSA

Luovan tuottamisen haasteet ja mahdollisuudet

Henna Karvonen
Opinnäytetyö
Kevät 2014
Viestinnän koulutusohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu

Viestinnän koulutusohjelma, mediatuottamisen suuntautumisvaihtoehto

Tekijä: Henna Karvonen

Opinnäytetyön nimi: Tuottaja luovassa roolissa. Luovan tuottamisen haasteet ja mahdollisuudet

Työn ohjaaja: Pekka Isomursu

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2014

Sivumäärä: 35 + 2 liitettä

Koska tavoitteenani on tulevaisuudessa työskennellä luovana tuottajana, eli tehdä sisällöntuotantoa sekä projektijohdollisia tehtäviä, keskityin opinnäytetyössäni kartoittamaan luovan tuottamisen haasteita ja mahdollisuuksia.

Pohjana tutkimukselleni olen käyttänyt opinnäytetyöni produktio-osaa, jossa toimin sekä käsikirjoittajana että tuottajana. Lisäksi olen tekemäni kyselyn kautta haastatellut henkilöitä, jotka työskentelevät projekteissa tuottajina ja taiteellisen sisällön tuottajina.

Tutkimuksestani selviää, mitkä ovat luovan tuottajan haasteita ja mahdollisuuksia ja mitkä asiat johdattavat onnistuneeseen projektiin. Mutta myös ne seikat, jotka saattavat mahdollisesti projektin onnistumisen vaakalaudalle. Työni tarkoitus on toimia eräänlaisena ohjekirjana tuotantoa suunniteltaessa.

Tutkielmani antaa tietoa mitkä ovat riskit tuottajan moninaisessa roolissa. Se antaa myös tietoa siitä, mitkä ovat vahvuuksia ja miten ne pystytään hyödyntämään tehokkaasti.

Asiasanat: luovuus, tuottaminen, luova tuottaja, sisällöntuottaminen, projektinhallinta

ABSTRACT

Oulun University of Applied Sciences
Degree Programme in Communication, Option of Media Production

Author: Henna Karvonen
Title of thesis: Creative producer, challenges and possibilities of creative production
Supervisor: Pekka Isomursu
Term and year when the thesis was submitted: Spring 2014
Number of pages: 35 pages + 2 appendices

My personal aim is to work as a creative producer – a person creating contents to a production but also producing the same production at the same time. The main aim was to find out the challenges and possibilities of a creative production.

The material mostly consists of my own production. My role in this particular production was acting as a writer and as well as a producer. To complement the material, other creative producers were also interviewed.

The results of the study clarify the challenges and possibilities of a producer creating content to a production in addition to producing. It also provides answers to the question of which matters must be fulfilled in order to ensure the success of a production with a creative producer. The main reason for this thesis was that this thesis could act as a guide book when a production is being planned.

The thesis gives information and knowledge about the risks of a producer's versatile role. It also gives information about the strengths in this kind of situation and how they can be utilized effectively.

Keywords: creativity, producing, creative producer, production of content, project management

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	LUOVUUDEN LÄHTEILLÄ	7
2.1	Luovuus, tuottaminen ja luova tuottaja – käsitteiden tarkastelua	7
2.1.1	Luovuus	7
2.1.2	Tuottaminen – tuottajan työnkuva ja hyvän tuottajan ominaisuudet	10
2.1.3	Luova tuottaja	13
2.2	Luovan idean tuottaminen	15
2.3	Luovuuden uhat	16
2.4	Onnistunut tuotanto	17
3	CASE: Rokkityttö&Rinsessa –sarjakuva	18
3.1	Idean syntyminen	18
3.2	Sarjakuvan käsikirjoittaminen ja tuottaminen	19
3.3	Valmis tuote	20
4	AINEISTO JA TUTKIMUSMENETELMÄT	21
4.1	Tutkimusmenetelmä	21
4.2	Kyselyn kohderyhmä	21
4.3	Tutkimusaineisto	21
4.4	Kyselyyn vastanneiden esittely	22
5	TULOKSET JA PÄÄTELMÄT	24
5.1	Luova tuottaminen, mahdollisuus vai mahdottomuus?	24
5.2	Kahden roolin yhdistäminen – haasteisiin vastaaminen	26
5.3	Onnistumisen avaimet	30
6	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	32
	LÄHTEET	34
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Metri seitsemänkymmentäkolme senttiä pitkä, ikää 25 vuotta, siniset silmät ja levoton mieli. Näin esittelin itseni mediatuottajaopintojeni ensimmäisenä vuotena. Kyseessä oli vuorovaikutustaitojen kurssityö, joka oli toimeksianto tehdä puhe vaikuttavasta aiheesta. Minun aiheeni liittyi itselleni läheiseen aiheeseen eli keskitymis- ja tarkkaavaisuushäiriöön.

Utelias, levoton ja tiedonhaluinen mieli löytää usein vastauksia kysymyksiin, joita ei ole vielä esitetty. Tätä voidaan pitää myös luovuutena ja eritoten ongelmanratkaisun kykynä. Nämä kaikki ovat tuottajalle hyviä, työssä tarvittavia ominaisuuksia. Mutta mitä tapahtuu, jos tuottajan rooli laajenee myös sisällöntuotantoon, milaista on olla luova tuottaja? Mitä haasteita ja mahdollisuuksia se tarjoilee projekteille?

Tämän kysymyksen äärelle minut johdatti opinnäytetyöni produktio, Rokkityttö&Rinsessa -sarjakuva, jossa toimin sekä käsikirjoittajana että tuottajana. Koin, että tuottajan erilainen rooli tarjoaa tuotannolle paljon mahdollisuuksia mutta myös haasteita. Tähän halusin tutkielmassani keskittyä. Mitä ovat ne toimenpiteet, jotka helpottavat tuottajan erilaisia rooleja? Miten yhdistää projektinhallinta ja luovuus?

Valitsin tutkimusmenetelmäkseni kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen. Lähetin kyselyn henkilöille, jotka toimivat sekä tuottajina että muussa roolissa tuotannossa. Lisäksi kartoitin luovaa tuottamista erilaisista olemassa olevista lähdemateriaaleista.

Toivon, että tutkielmani kartoittaa luovan tuottamisen haasteita ja mahdollisuuksia sekä antaa vastauksia siihen, miten luova tuottaja saavuttaa onnistuneen tuotannon.

2 LUOVUUDEN LÄHTEILLÄ

2.1 Luovuus, tuottaminen ja luova tuottaja – käsitteiden tarkastelua

2.1.1 Luovuus

Luovuus on vapauteen ja älykkyyteen liittyvä kyky nähdä uusia asiayhteyksiä ja kehittää epätavallisia ideoita. Luovan ihmisen tuntomerkkeinä voidaan pitää seuraavia asioita: ennakkoluulottomuus, joustavuus, riskinottokyky, omaperäisyys ja kokeileminen. (Wikipedia, hakupäivä 21.1.2014.)

Luovuus ilmenee ihmisen ajattelutavan kautta, kun ihminen pystyy oivaltamaan asioita, tekemään päätelmiä sekä tuottamaan uutta. Luovuus on uusien ajatusten ajattelemista, sitä että asioita tehdään aiemmasta tai totutusta poikkeavalla tavalla. (Koski, Tuominen & Kärkkäinen 2004, 23.)

Luovuutta määrittäessä tulee ymmärtää sen lähtökohdat, mutta myös se tosiasia, että luovuudessa on paljon määrittelemätöntä. Usein luovuus yhdistetään taiteilijoihin, koska taidetta tehdessään he luovat uutta. Näin ajatellessa on luovuuden käsitys liian rajoittunut. Luovuus levittäytyy kaikille elämän osa-alueille, se voi liittyä mihin tahansa tekemiseen. Luovuuden voi kiteyttää taitoon nähdä itsestään selvä, jota kukaan muu ei ole nähnyt.

Luova kuuluu termeihin, joilla ihmiset kuvailevat itseään. Useimmat ihmiset ovatkin jossain määrin luovia, mutta toiset ovat voineet päättää kehittää luovuuttaan. Luovuus tuleekin nähdä paitsi arvona, myös välineenä itsenään. Yrityksissä voidaan määrätietoisesti rakentaa menestykselliset puitteet luovalle ajattelulle. Tällöin puhutaan luovasta suorituskyvystä, joka on yksilön tai yrityksen kyky tuottaa uusia ideoita ja innovaatioita yhä uudestaan – silloinkin kun kaikki on jo keksitty. (Koski 2004, 31.)

Luovuutta on mahdollisuus kehittää, ja se onkin suositeltavaa. Ihminen, joka etsii uusia lähestymistapoja ja tarkkailee ympäristöään ennakkoluulottomasti, on in-

nostunut ja energinen. Luovan toiminnan puute tylsistyttää ja turhauttaa ihmisen, aivan kuten liikunnan tai ravinnon puute. (Koski 2004, 34.)

Miten siis löytää luovuus itsestään tai kehitteillä tai kesken olevasta työstä? Kaikista tärkein väylä luovuudelle on avoimuus. ”Luovuustutkimus on osoittanut, että luova ihminen on tyypillisesti avoin uusia kokemuksia, ideoita ja elämyksiä kohtaan. Hän hyväksyy, että ei ole olemassa yhtä ainoaa oikeaa tapaa.” (Koski 2004, 38.)

Toimintamme perustuu usein tavoille ja tottumuksille. On myös tärkeää kyseenalaistaa arkipäivän tottumukset. Luovuus ei ole usein järkevää. Useimmiten se haastaa totutun asian ja on häiritsevää. Elämä on jatkuvaa muutosta, ja on väistämätöntä että totutut asiat muuttuvat. Luovuus syntyykin avoimuudesta ja uteliaisuudesta kaikkea uutta kohtaan.

Tärkeä asia luovuuden syntymisessä on sen seikan hyväksyminen, että luovuus vaatii työtä. Luovuuden opettelua voisi verrata uuden asian opetteluun, kuten vaikka uuden kielen tai sukan teon opetteluna, se vaatii asiaan paneutumista, taustatiedon kartoittamista ja siihen tutustumista. Alasta riippumatta luovuus on uusiin ajatusten ajattelemista. Luovuus tarvitsee uusia ideoita, näkökulmia ja toimintatapoja, joita yhdistetään vanhoihin ideoihin. Näin saadaan uusia luovia ajatuksia. Luovuus on työntekoa, luomista. Halutessaan ihminen pystyy kehittämään omaa luovuutta, mutta siihen tarvitaan motivaatio. Luovuusopit eivät toimi, ellei ihminen itsessään toimi. (Koski 2004, 45.)

Jotta ihminen kykenee luovaan toimintaan, tulee hänen olla sitkeä, innostunut ja intohimoinen. Uuden opettelu ja uusien ideoiden synnyttäminen vaatii intohimoa, jonka avulla kestää muiden ihmisten epäilyt. Joskus epäily voi syntyä myös omassa mielessä. Ilman intohimoa ei kestä itsekriittisyyttäkään. Teoriassa aina on olemassa parempi idea, joten intohimon omaa työtä kohtaan tulee vakuuttaa, että juuri oma idea on entistä parempi. Intohimo on luovan ihmisen tärkein työkalu, jota tulee huoltaa ja pitää yllä. Uskon, että kyky kokea intohimoa ja innostua asioista löy-

tyy meistä jokaisesta. Valitettavan usein se on onnistuttu tukahduttamaan, koska sitä ei ole rohkaistu, kehattu tai siihen ei ole luotettu.

Miten siis löytää intohimo jotain asiaa kohtaan, miten löytää luovuus? Tärkein asia on halu oppia uutta. Ei voi kuitenkaan unohtaa sitä seikkaa, että luovuus perustuu myös jo olemassa oleville ideoille. Täytyy siis tuntea oma alansa ja kiinnostuksen kohteensa ollaksensa luova. Luovuuden perusta on oman alan hallinnassa ja osaaamisessa. Pääsääntöisesti ihminen keksii uusia ideoita asioissa, jotka hän tuntee ja jotka ovat hänelle tärkeitä. (Koski 2004, 58.)

Tärkeä asia luovuuteen pyrkiessä on kyky epäonnistua. Luovuus ja sen opettelua tarvitsee epäonnistumisia, joista voi oppia uutta. Epäonnistumisesta ei saa lannistua, sillä epäonnistumisen pelko lannistaa luovuuden. Olennaista on oppia epäonnistumisesta ja kääntää se mahdollisuudeksi. Luova ihminen arvostaa jokaista ideaa, myös sellaista joka johtaa epäonnistumiseen. Hyvistä ideoista on helppo ottaa opikseen, huonoista ideoista ottaa opikseen vielä enemmän.

Myös pelko voi olla este matkalla luovuuteen. Se voi olla epäonnistumisen pelkoa, mutta myös onnistumisen pelkoa. Pelko kertoo, että asioihin liittyy riski. Kuitenkin pääsääntöisesti kaikkien suurten menestystarinoiden ja innovatiivisten ideoiden takaa löytyy otettu riski. Menestyminen voi muuttaa ihmistä, sillä se voi usein johtaa siihen huoleen, että saavutettu asema menetetään. Voidaan myös pelätä huomion keskipisteeksi joutumista. Luovan ihmisen tulisikin kyetä iloitsemaan aikaansaannoksistaan.

Luova ihminen on usein korostetusti yksilö. Jos luovaa ihmistä pitäisi kuvata yhdellä sanalla, voisi se olla monimutkainen tai ristiriitainen. Luovaksi tulemisessa tulee kin sallia jännitteet ja ristiriidat omassa itsessään. Ennen kaikkea olla oma itsensä. Omien vahvuuksien ja heikkouksien hyväksyminen auttaa tulemaan toimeen niiden kanssa. Juuri siihen luovuus perustuu, kykyyn olla oma itsensä.

2.1.2 Tuottaminen – tuottajan työnkuva ja hyvän tuottajan ominaisuudet

”I’m a producer. I do whatever is necessary to turn an idea into a finished product. That means at different times I’ve been a salesman, director, film editor, casting director, creative consultant. I’ve even driven the bus.”

- David L. Wolper, *Producer: A Memoir*

Seuraavaksi tartun haastavaan aiheeseen, joka on tuottajan työnkuvan määrittely. Aihe on haastava, koska tuottajan työnkuva vaihtelee hyvin paljon liittyen toteutettavaan tuotantoon ja sen vaatimiin työtehtäviin. Voisi sanoa, että ei ole olemassa kahta täysin identtistä tuotantoa ja tuottajan työnkuvaa, niin paljon työn sisältö sitä määrittelee. Tämä on kuitenkin tuottajan työn suola: työ on jatkuvasti vaihtelevaa, se vaatii innostumista ja heittäytymistä sekä mielenkiintoa useampaan eri osa-alueeseen.

Kuka sitten on tuottaja? Opinnäytetyössään Saari vertaa tuottajaa projektipäällikköön, ja siinä hän on mielestäni oikeassa, sillä myös projektipäällikön työnkuva vaihtelee projektista riippuen. Saaren mukaan projektipäällikkö kokoaa ja vetää projektia asiakkaan toiveiden mukaisesti. Hän vastaa työryhmän kokoamisesta, materiaalien hankinnasta, työvaiheiden kartoittamisesta, yhteydenpidosta eri sidosryhmien kanssa, tuotannon pysymisestä aikataulussa ja budjetissa. Hän vastaa myös projektien riskien hallinnasta ja muutoksista sekä lopputuloksen laadusta. (Saari 2007, 8.)

Voisi siis sanoa, että tuottaja on tuotannon rakennusmestari. Hän kokoaa, järjestee, organisoi, delegoi, poistaa ja lisää osia tarpeen mukaan. Hän kuuntelee työryhmässä olevia ja reagoi palautteeseen, hän määrittelee ne kehykset, jonka sisällä työskennellään.

”Tuottaminen on mielestäni organisointia, mahdollistamista, lankojen pitämistä käsissä, rönsyjen hallintaa, aikataulun laadintaa ja sen tarkkailua. Resurssien mää-

rittelyä ja vahtimista. Raameja luovalle inspiraatiolle.” (Patriikka 6.2.2014, sähköpostikysely.)

Hyvä tuottaja on motivoitunut, valmis opettelemaan uutta, avoin ja kommunikatiivinen. Hänellä on tahtoa sekä valmiuksia kehittyä työssään hyväksi. Hyvä tuottaja pystyy mukautumaan tilanteeseen, tekemään nopeita päätöksiä ja seisomaan niiden takana. Tehokas tuottaja on moniosaaja, huolimatta tuotannon sisällöstä tai mediasta, johon tuotetaan. (Kellison, Morrow & Morrow. 2013, 2.

Käännös minun)

Mielestäni tuottaja on myös tuotannon ääni. Hän kommunikoi sidosryhmien, tilaajan ja työryhmän kanssa. Sen lisäksi hän välittää viestiä näiden ryhmien välillä ja pitää huolen erityisesti resurssien täyttymisestä. Tuottajalla on kuitenkin vastuu onnistumisesta, hänen tulee myös olla itsekriittinen omaa työtään kohtaan samalla kuin vastuullinen johtaja. Tarvittaessa tuottajan pitää pystyä myöntämään omat virheensä tai laiminlyöntinsä ja toipumaan näistä takaiskuista saavuttaakseen onnistuneen tuotannon. Tuottajan tulee siis olla hyvän palautumiskyvyn ja itsetunnon omaava henkilö.

Tuottajan työhön kuuluu oleellisesti myös luovuus, mutta jokainen tuottaja ei ole automaattisesti luova tuottaja. Raja saattaa olla usein veteen piirretty viiva, mutta mielestäni luovan tuottajan nimen voi saada silloin, kun tuottaja vastaa myös kokonaan itse jostain tuotannon sisällön luovasta suunnittelusta. Kuitenkin on myös tärkeä muistaa, että jokainen hyvä tuottaja on myös luova.

Oman motivaation lisäksi tuottajan työssä tarvitaan myös luovuutta: luovan prosessin johtaminen vaatii paitsi ymmärrystä luovasta työkentelystä, myös kykyä omiin luoviin ratkaisuihin. Tuottajan luovuus kanavoituu tuotantoihin visioiden ja ideoiden kautta. (Oksman 2002, 26.)

Tuottajan työlle on olemassa selkeä tarve työryhmän keskuudessa, sillä jonkun on otettava johtajan rooli. Johtajana tuottaja on vastuussa tuotannon toteutumisesta. Tuottaja on ennen kaikkea myös esimies ja auktoriteetti: hänen tulee pystyä otta-

maan vastaan kritiikkiä, mutta hänen on pystyttävä sitä tarpeen vaatiessa myös antamaan.

Tuottaja tuo ns. objektiivista näkökulmaa muutoin hyvin subjektiiviseen työhön. Tuottajalla voi olla hyviä ideoita ja kehitysajatuksia. Tuottaja mahdollistaa sen, että luova tiimi voi keskittyä omaan työhönsä ja hoitaa sen kunnialla maaliin asti. Tuottaja on vähän kuin huoltaja joukkueurheilussa. Ilman huoltajaa peli takkuu. (Patriikka 6.2.2014, sähköpostikysely.)

Hyvää tuottajaa on helppo lähestyä ja hänelle voi kertoa haasteista tai vaikeuksista, joita työssään kohtaa. On myös tärkeää, että tuottaja muistaa antaa palautetta työryhmälle, erityisesti sitä positiivista. Oman kokemuksen perusteella olen huomannut, kuinka esimiehen rakentava palaute antaa lisäenergiaa ja motivaatioita työhön. Kyselyyn vastannut Nina Patriikka vertaa tuottajaa huoltajaan joukkueurheilussa. Itse laajentaisin vertauksen käsittämään huoltajan lisäksi sekä valmentajan että managerin ja joskus jopa bussikuskin.

Tuottajan luovat ja liiketaloudelliset kyvyt ovat tärkeitä tuotannon onnistumisen kannalta, mutta niin ovat myöskin vuorovaikutustaidot. Tuottaja ei ole tuottaja ilman tiimiä. Tuottaja kokoaa tiimin eli työryhmän lahjakkaista tekijöistä ja ilman näitä tekijöitä tuottaja on tuotannolle hyödytön. Tuottaja tarvitsee vuorovaikutustaitoja, jotta hän pystyy kokoamaan työryhmän, mutta myös sen takia, että hän pystyy pitämään työryhmän motivoituneena ja yhteistyökykyisenä. (Kellison 2013, 13. Käännös minun.)

Tuottajan rooli on mielestäni tärkeää tuotannon onnistumisen kannalta. Se auttaa toimintaympäristön hahmottamisessa ja antaa työryhmälle vapauden keskittyä itse työhön projektinhallinnan sijaan. Tuotanto ilman tuottajaa on kuin laiva ilman kapteenia – tuuliajolla. Tuottaja tuo tuotantoon oman panostuksensa, tietotaitonsa sekä ongelmanratkaisukykynsä. Tuottaminen itsessään on vaihtelevaa työtä, mutta riippumatta tuotannosta on se ennen kaikkea ongelman ratkontaa – jo olemassa olevien sekä tulevien ongelmien. Tuottaja on onnistunut työssään silloin kun tuotanto on ohi ja asiakas/tilaaja on tyytyväinen, aikataulut ovat pitäneet ja budjetissa on pysytty.

2.1.3 Luova tuottaja

Mitä on siis *luova tuottaminen*? Kyseistä aihepiiriä on tutkittu vähän, ja siitä ei ole olemassa kovinkaan paljon kirjallisuutta. Suoraa vastausta luova tuottaja –termille ei siis ole olemassa. Vastuulleni jää siis luova tuottaja käsitteen aukaiseminen omien kokemuksien ja muun lähdemateriaalin perusteella.

Luova tuottaja on mielestäni henkilö, joka osallistuu tuotantoprosessissa projektinhallinnan ja projektinjohtamisen lisäksi sisällön luovaan suunnitteluun. Hän on henkilö, joka johtaa tuotantoprosessia, mutta sen lisäksi osallistuu sen suunnitteluun. Luovalla tuottajalla on siis moninainen rooli. Siinä tarvitaan kahdenlaista kykyä: kykyä johtaa ja hallita kokonaisuuksia mutta myös kykyä heittäytyä luovaan suunnittelutyöhön.

Karvonen kuvailee luovaa tuottamista opinnäytetyössään seuraavasti: luova tuottaja voi olla vaikuttamassa koko tuotantoprosessin ajan ja tehdä ehdotuksia monin tavoin. (Karvonen 2013, 45) Mielestäni tämä kuvaa hyvin luovan tuottajan työnkuvaa. Myös haastattelemani henkilöt, joilla on kokemusta luovasta tuottamisesta kuvasivat sitä vastaavanlaisesti. Luovan tuottajan työnkuvan voi tiivistää seuraavanlaisesti: luova tuottaja osallistuu tuotannon organisoinnin, hallinnoinnin ja johtamisen lisäksi merkittävässä määrin tuotannon luovan sisällön suunnitteluun ja/tai tekemiseen. (Pulju 14.2.2014, sähköpostikysely.) Itse näkisin luovan tuottajan olevan henkilö, joka nimenomaan osallistuu luovaan suunnitteluun ja sen toteuttamiseen – luova tuottaja ei pelkästään suunnittele sisältöä vaan myös toteuttaa sitä.

Luovan tuottajan rooli on monipuolinen: hänen tulee hallita yhtä aikaa sekä luovan tekijän että tuottajan roolit. On selvää, että kyseinen työtehtävä asettaa paljon haasteita, joihin on osattava vastata menestymisen takaamiseksi. Haasteiden vastakohtana tulevat mahdollisuudet, sillä kaksinainen rooli tarjoaa kaksinkertaisen menestymisen mahdollisuuden, jos molemmat työtehtävät hoidetaan hyvin.

Mitä luovan tuottajan rooli sitten tarvitsee tekijältään? Roolia ei voi nähdä mustavalkoisesti ”luovana” ja ”tuottajana”, vaan molemmat osa-alueet on pyrittävä pitämään tasapainossa. Silloin kun luova tuottaja tekee tuottajan töitä, on luova puoli läsnä. Samoin kuin luovana tekijänä on tuottajan näkökulma läsnä. Mutta kun tämän seikan kanssa oppii työskentelemään, oppii näkemään monipuolisuuden tarjoileman kirjon mahdollisuutena ja vahvuutena. Asioiden mustavalkoisena näkemisestä ei ole ikinä ollut hyötyä, paitsi shakinpeluussa.

Luova tuottaminen antaa projektille paljon, mutta se voi myös vaatia projektilta ja ennen kaikkea luovalta tuottajalta voimavaroja:

Luovan tuottajan rooli on sekä antoisa että raskas. Vaikka luovan tuottajan voisi ajatella olevan luovan sisällön tekemisessä yksi muiden sisältöä tekevien tiimiläisten joukossa, niin tuottaja on silti aina tuottaja ja hänen tiensä on hieman yksinäinen. Vaikka tiimissä voikin olla rento ja hyvä henki, niin luovankin tuottajan kuuluu selkeästi olla johtaja, jotta hänen hallinnointiin liittyvää tuottamistaan kunnioitetaan. (Pulju 14.2.2014, sähköpostikysely.)

Osaava luova tuottaja työryhmän jäsenenä ja johtajana antaa tuotannolle paljon mahdollisuuksia. Luova tuottaja pystyy jo sisältöä suunnitellessaan antamaan oman tietotaitonsa tuotannon käyttöön, jolloin sisällön suunnittelu tehostuu ja resurssit tulevat paremmin käyttöön. Tämä takaa tuotannolle myös paremmat lähtökohdat onnistua.

Voidaankin todeta, että luova tuottaminen on hyvin henkilösidonainen rooli. Henkilön omat vahvuudet, kokemukset ja tunneäly näyttäisivät ohjaavan tätä tuottamisen lajia. Luovaksi tuottajaksi ei ole olemassa koulutusta, vaan siihen kasveetaan kokemuksen puitteissa. Toki tuottajan valmiudet antavaa koulutusta on tarjolla. Luovaksi tuottajaksi useimmiten päädytään omien luontaisten valmiuksien myötä, tuottajakokemuksen ja luovuuden kautta.

2.2 Luovan idean tuottaminen

”Idea on vain idea ilman onnistunutta toteutusta”

Luovaan prosessiin kuuluu ideoiminen, mutta siihen kuuluu myös suvantokohtia ja pysähtymisiä. Usein juuri silloin ideat syntyvät. Luova tuote ei synny heti, vaan se tarvitsee runsaasti työtä ja aikaa, sekä kehittämistä. (Koski 2004, 195.)

Luova tuottaja työskentelee kuitenkin jatkuvasti aikataulujen ja tuotannon raami-
en parissa, hänen tulee ottaa huomioon tuotannon eteneminen ja prosessin jatku-
minen. Mitä jos aikaa pysähtymiselle ei ole? Jatketaanko silloin idealla, joka on hy-
vä, muttei tarpeeksi hyvä? Kuinka tasapainotella kahden eri roolin parissa? Miten
perustella itselle päätös keskittyä luovuuteen tuottamisen ehdoilla tai tilanteesta
riippuen toisinpäin?

Luovan tuottajan tulee kyetä olemaan itsekriittinen omien ideoidensa kanssa sekä
antaa niille aikaa ja mahdollisuuksia.

Tuottajan sinussa täytyy joskus vain alistua taiteilija-tyypin hurjiinkin
ajatuksiin. Suutarin lapsella ei ole kenkiä pätee omalla kohdallani -
olen jättänyt monen projektin ideoimisvaiheen jälkeen, koska tuottaja
itsessäni ei uskonut taiteilijan näkemyksiin. (Luttinen 13.2.2014, säh-
köpostikysely.)

Ideointi on työtä, jolle tulee antaa aikaa ja mahdollisuus. Luovan tuottamisen elin-
ehtona onkin pystyä käsittelemään omaa luovaa identiteettiään tuottajan identi-
teetin yhteydessä – miten minä pystyn tuottamaan ideoita, millaiset raamit minä
tarvitsen luovuudelle? Nämä ovat kysymyksiä, joita luovan tuottajan tulisi pystyä
käsittelemään budjettien ja aikataulujen lisäksi. Luovan tuottajan tulee olla kärsi-
vällinen itseään kohtaan. Kärsivällisyys ja usko vaativat ponnistelua. Kova työ vaa-
tii harjoittelua, ja parasta harjoittelua on kova työ. Yksikään idea ei johda mihin-
kään ilman kovaa työtä. (Kulmala 2009, 240.)

Omassa produktiossani huomasin juuri luovan idean tuottamisen olevan iso haaste luovassa tuottamisessa. Kamppailin usein ajatuksen kanssa ja mietin onko tämä idea tarpeeksi hyvä, kannattaako tätä tuottaa. Luovuus vaatii toteutuakseen vapautta, jota itsekriittisyys saattaa uhata. Luovan idean tuottamiseksi rooleista irtautuminen on tarpeen. Omasta kokemuksesta oppineena tiedän olevan hetkiä, jolloin täytyy olla vain luova, ja toisia hetkiä, jolloin olet tuottaja. Muuten luova ideointi häiriintyy ja liian kovat odotukset aiheuttavat luovuuden tyrehtymisen. Tuotanto tarvitsee onnistuakseen ideoita, ja ideat ovat vain ideoita ilman onnistunutta toteutusta.

2.3 Luovuuden uhat

Jos luovuuden määrittäminen voidaan nähdä haastavana, on myöskin hankalaa koota yhteen luovuutta uhkaavia asioita. Näitä on kuitenkin olemassa, mutta ne voivat olla hyvinkin yksilöllisiä. Luovan tuottajan tulisi kuitenkin pystyä tunnistamaan luovuuden uhat, sillä niiden tunnistaminen auttaa varautumaan niihin, kehittää luovuutta sekä parantaa mahdollisuuksia toimia luovassa roolissa. Nämä kaikki seikat yhdessä parantavat mahdollisuuksia onnistuneeseen lopputulokseen, onnistuneeseen tuotantoon.

Jokainen luova ihminen tietää, että luovuus voi tyrehtyä. On hetkiä, jolloin ideoita virtaa, ja on hetkiä, jolloin ei synny yhtään uutta ideaa. Mitä tällaisessa tilanteessa voi tehdä ja mikä ennaltaehkäisee siihen joutumista? Yhtenä syynä luovuuden tyrehtymiseen voidaan pitää ympäristöä, jossa luova ihminen työskentelee. Luovuus vaatii oikeanlaisen ympäristön toimiakseen, sen tulee inspiroida ja antaa ideoiden virrata. Ympäristöllä ei tarkoiteta pelkästään fyysistä ympäristöä, vaan sen voivat luoda työskentelytilat, työntekijöiden välinen ilmapiiri jne. Toimintaympäristön pitäisi rohkaista luovuuteen. Yksi tapa rohkaista on lupa epäonnistua. Epäonnistumisen pelko rajoittaa ihmistä, luo paineita ja negatiivisuutta. Kun ihmisellä on lupa epäonnistua, on hän silloin vapautunut käyttämään kaikki voimavaransa käsillä olevaan työhön. Ihminen, joka pelkää epäonnistumista, alkaa keskittymään liikaa suorittamiseen, mikä taas tyrehtyyttää luovien ajatusten vapaan virtaamisen.

”Yksi luovan organisaation avainasioista on turvallisuuden tunne. Tunne, että voi välillä ottaa myös riskejä ja epäonnistua. Tämä asia punnitaan etenkin silloin kun ajat ovat taloudellisesti haastavat. Organisaation on oltava rehellinen itselleen: jos epäonnistuminen ei ole sallittua, on turha vaatia luovuutta.” (Varis 2013, hakupäivä 28.1.2014.)

Mitä voidaan tehdä, jos luova prosessi jumiutuu? Toisinaan vastaan tulee tilanteita, joissa kaikki ratkaisut tuntuvat vääriltä ja oikeaa vastausta eteenpäin löytymiseksi ei tule. Tähän ongelmaan on kuitenkin useita ratkaisuja, esimerkiksi asioiden yksinkertaistaminen, palaaminen alkuperäiseen ideaan tai jopa täysin uudestaan alusta aloittaminen. Voi olla, että jollekin projektin työvaiheelle on suunniteltu liian vähän aikaa tai eteen tulee ongelmia, joiden ratkaiseminen vie aikaa. Tällaisessa tilanteessa tärkeää on avoimuus sekä asiakkaalle että työryhmälle. Koska kyseessä on luova prosessi, joka elää omaa elämäänsä, ei koskaan pysty 100-prosenttisella todennäköisyydellä ennustamaan mitä siitä muovautuu. (Stenvall 2013, hakupäivä 18.2.2014.)

2.4 Onnistunut tuotanto

Mikä on onnistunut tuotanto? Tuotantoa voidaan verrata projektiin ja usein näitä käytetäänkin toistensa synonyymeinä. Siksi voidaankin soveltaa samoja onnistumiskriteereitä, joita Louhelaisen mukaan projektissa ovat:

- sisällön tavoitteet
- toteutukselliset tavoitteet
- taloudelliset tavoitteet
- ajalliset tavoitteet

Tiivistetysti, onnistuneessa projektissa saavutetaan lopputuotteelle asetetut tavoitteet aikataulun mukaisesti ja sovituilla kustannuksilla. (Louhelainen 2008, 47.).

Mielestäni luovan tuottamisen näkökulmasta on onnistuttu silloin, kun tuotantoon varatut resurssit ovat olleet tarpeeksi vahvat, työryhmä on pystynyt työskentelemään taitojensa ja vahvuuksiensa mukaisesti sekä budjetoidut työtunnit ovat riittäneet tuotannon toteutumiseen.

3 CASE: ROKKITYTTÖ&RINSESSA –SARJAKUVA

3.1 Idean syntyminen

”Oli kuuma ja helteinen heinäkuu vuonna 2012..”

Tämä voisi olla fiktiivisen romaanin aloitus, mutta tällä kertaa se kertoo oikeasta elämästä ja yhden sarjakuvan synnystä. Olin kesälomalla ja maatessani aurinkoa ottamassa, päähäni pälkähti ajatus mitä jos toteuttaisin sarjakuvan?

Puoli vuotta aikaisemmin olin alkanut kirjoittaa ylös lyhyitä tapahtumia. Osa niistä oli fiktiivisiä, osa oikeasta elämästä innoituksen saaneita ja osa suoria tositapahtumia. Olen aina kirjoittanut paljon, siitä asti kun osasin pitää kynää oikein päin kädessä. Vuosien aikana kirjoitusharrastus muuttui haaveeksi tulevasta ammatista. Opinnoissani valitsin kaikki kirjoittamiseen liittyvät kurssit, ja välillä ideoita tuntui pursuavan päästä liikaakin. Nykyajan pöytälaatikko eli tietokoneen kovalevy täyttyi raapustuksista, ja käytin niihin enemmän aikaa kuin oikeisiin koulutöihin.

Näistä raapustuksista osa alkoi noudattaa samaa formaattia, jossa kaksi samanikäistä nuorta naista keskustelivat tavallisista arkipäivän tapahtumista. Jostain syystä tämä alkoi mielessäni muodostua strippimuotoisen sarjakuvan näköiseksi, ja keskityin sitä kirjoittamaan sellaiseksi. Strippi on yleensä kahdesta neljään ruutua käsittävä sarjakuva. Näitä strippimuotoon kirjoitettuja käsikirjoituksia oli koneelle kertynyt jo puolisen sataa, kun kesälomalla keksin, että mitä jos jalostaisin ideoita ja kertoisin siitä muille.

Siltä istumalta keräsin aurinkorasvat ja naistenlehdet ja lähdin tietokoneelle. Olin paria kuukautta aikaisemmin tehnyt yhteistyötä kuvallisen viestinnän opiskelijoiden kanssa ja päätin lähestyä heitä. Viestini oli suurin piirtein seuraava ”Hei, minulla on idea sarjakuvasta. Kiinnostaisiko ketään kuvittaa?”. Näin lyhyesti ja ytimekkäästi voi saada tuloksia aikaan, kolmesta henkilöstä kaksi vastasi kyllä! Toisen henkilön kanssa päädyimme istumaan kahville ja esittelemään töitämme, minä

käsikirjoituksia ja hän kuvituksiaan. Totesimme, että tyylimme sekä tapamme työskennellä ovat hyvin lähellä toisiaan, ja päätimme aloittaa yhteistyön. Ennen kuin huomasinkaan, oli meillä sarjakuva ja sillä nimi, Rokkityttö&Rinsessa.

3.2 Sarjakuvan käsikirjoittaminen ja tuottaminen

Kuten aikaisemmassa luvussa kerroin kokemuksistani, voi luova idea syntyä yllättävästi ja luontevasti. Mitä sitten vaaditaan, että ideaa päästään kehittämään eteenpäin? Roolien jakautuminen kävi meiltä luontevasti. Kuvittaja Sallamaari Syrjä halusi nimenomaan kuvittaa toisen henkilön käsikirjoittamia sarjakuvia, ja minä halusin käsikirjoittaa. Koska opiskelen tuottamista, oli myös luontevaa, että ryhdyin projektissa tuottajaksi. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että pidän tuotannon ohjat käsissä. Halusin kuitenkin alusta asti kuunnella kuvittajaa myös tuotantoprosessia suunniteltaessa, sillä koen meidän olevan tasapuolisia kumppaneita projektissa. Projektin ollessa vielä alkutekijöissään tuli ilmi mahdollisuus hyödyntää tätä opinnoissa eli tehdä sarjakuvaprojektista opinnäytetyömme. Tartuimme molemmat tilaisuuteen, vaikkakin Sallamaari tulisi valmistumaan vuosi ennen omaa valmistumistani. Koimme kuitenkin, että projekti olisi mahdollinen huolimatta eri valmistusajoista.

Alusta asti oli selvää, että tuottajan luova rooli tulisi asettamaan haasteita tuotannon onnistumiselle. Päätettyämme hyödyntää projektia opinnoissamme tuli tuotannolle selkeät aikataulut jo senkin puitteista. Alussa minua työllistivät paljon tuottajan työtehtävät, kuten tuotantolupahakemuksen teko ja muut byrokraattiset asiat. Samaan aikaan kuitenkin myös taiteellisen sisällön tuli edetä. Vaikkakin käsikirjoitukset olivat jo valmiina, tuli niitä hioa yhdessä kuvittajan kanssa, jotta saimme ne sovitettua formaattiin. Tässä kohdassa kuvittaja otti itsellensä ison vastuun sovituksista, minkä hän hoiti hienosti. Käsikirjoitusten sovittamisen lisäksi vaati itse konseptinsuunnittelu yhdessä kuvittajan kanssa paljon aikaa. Tämä alkoi käsikirjoitusten ja ideoideni perusteella hahmosuunnittelun parissa.

Luovaa tuottamista kyseisessä projektissa auttoi paljon kommunikaation toimiminen. Lähestymistapamme oli hyvin avoin ja maanläheinen. Asiat keskusteltiin selviksi ja päätetyissä asioista pidettiin kiinni. Käsikirjoittajana tunsin kuvittajan ymmärtävän ideani ja osaavan tuoda ne eloon kuvituksen avulla. Tuottajana olin, ja olen edelleen, enemmän kuin tyytyväinen työryhmään.

3.3 Valmis tuote

Päädyimme julkaisemaan yhteensä kolmekymmentä strippiä omakustannealbumina, joka ilmestyi toukokuussa 2013. Valitsimme toteutustavaksi tämän, koska uskoimme sen mahdollistavan sarjakuvan levittämisen ja jakelun, eli pystyisimme itse tarjoamaan sarjakuvaa tahoille, joiden ajattelisimme olevan siitä kiinnostuneita. Olemme esitelleet työmme koulun Showtime tapahtumassa, sekä Oulun sarjakuvapiirin klubissa. Molemmilla kerroilla saimme hyvää palautetta työstämme, mikä antoi lisää innoitusta työhön. Tätä kirjoittaessani on meneillään sarjakuvan markkinointi sekä palautteen vastaanottaminen. Tarjoamme sarjakuvaamme kustantajille sekä lehdille julkaistavaksi, sekä keskitymme sen julki tuomiseen.

KUVA 1. Strippi Rokkityttö&Rinsessa -sarjakuvasta

4 AINEISTO JA TUTKIMUSMENETELMÄT

4.1 Tutkimusmenetelmä

Valitsin tutkimusmenetelmäkseni sähköpostikyselyn, koska mielestäni se on helppoa ja vaivatonta. Yhden kyselyistä tein puhelimitse vastaajan toiveesta. Tein kyselyn kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2010, 135), koska halusin että kyselyyn vastaajat voivat vastata kysymyksiin omin sanoin.

Kysely koostuu kahdeksasta kysymyksestä, joista ensimmäinen kartoittaa vastaajan lähtökohtia ja viimeinen on vapaamuotoinen kysymys aiheesta. Kaiken kaikkiaan siis kuusi kysymystä käsittelevät luovaa tuottamista.

4.2 Kyselyn kohderyhmä

Kyselyn kohderyhmäksi valikoitui ryhmä henkilöitä, joiden työskentelyyn olen tutustunut joko opiskelun, oman työni tai yhteistyön kautta. Kaikki kyselyyn vastanneet tunnen siis henkilökohtaisesti.

Halusin ottaa yhteyden juuri kyseisiin henkilöihin sen takia, että tiesin heidän tekevän töitä luovan tuottamisen parissa. Itse henkilöiden työn taiteellinen sisältö vaihtelee hyvin paljon, mukana oli mm. taikuri, ohjaaja, käsikirjoittaja, art director jne. Mielestäni tärkeintä oli kuitenkin henkilöiden vahva osaaminen sekä tuottamisen että taiteellisen sisällön tuottamisen saralta. Halusin saada vastauksia kyselyyn niin uraansa aloittavilta luovilta tuottajilta kuin vahvan osaamisen omaavilta luovilta tuottajilta saadakseni selville yhdistäviä tekijöitä kokemuksen ja ajan hermoilla olemisen väliltä.

4.3 Tutkimusaineisto

Tutkimusaineistoani ovat aiheeseen liittyvä kirjallisuus, internetlähteet ja tekemäni kyselytutkimus. Näistä jälkimmäinen on suuressa roolissa. Tekemäni sähköpos-

tikyselyt saivat positiivisen vastaanoton, ja se näkyy vastauksissa, jotka ovat mielestäni laadukkaita, laajoja sekä hyvin pohdittuja.

Tutkimusaineistoa ovat myös omat kokemukseni luovasta tuottamisesta eli käsikirjoittajana ja tuottajana toimiminen opinnäytetyön produktio-osan parissa. Aineistoni perustuu siis aiempaan taustatietoon ja oppimiseen produktion aikana.

4.4 Kyselyyn vastanneiden esittely

Jussi Finnilä (33) on av-alan yrittäjä, jolla kahdeksan vuoden työkokemus luovasta tuottamisesta.

Inga Cassidy (39) työskentelee kirjailijana, copywriterina ja yrittäjänä. Hänellä on kuudentoista vuoden työkokemus luovan sisällön tuottamisesta, joista viisi vuotta tuottamisen parissa.

Johanna Kylli (23) työskentelee markkinoinnin asiantuntijana Arinalla, jossa suunnittelee perinteistä printtimainontaa. Hän tekee myös mainosalan töitä oman toiminimensä kautta, jolloin hän on sekä tekijä että tuottaja. Koulutukseltaan mediatuottaja.

Sanni Luttinen (30) on ohjaaja/tuottaja, joka on toiminut sisällöntuottajana ja samalla projektin tuottajana useissa kokonaisuuksissa livemusiikin parissa. Hän valmistuu mediatuottajaksi keväällä 2014.

Joni Pakanen (29) on taikuri ja yrittäjä, jolla on 13 vuoden kokemus yritystoiminnasta. Hän on ammattimaisesti toiminut luovana tuottajana vuodesta 2008 asti. Koulutukseltaan mediatuottaja.

Nina Patrikka (41) on ammatiltaan art director. Työskentelee mainostoimisto Pakkahuoneella ja omaa 12 vuoden työkokemuksen luovan tuottamisen parissa.

Petri Pitkänen (45) työskentelee luovana johtajana mainostoimisto Pakkahuoneella. Toiminut art directorina vuosina 1996–2006 ja luovana johtajana vuodesta 2007 eteenpäin. Vahva, pitkäaikainen työkokemus ja osaaminen luovan tuottamisen parista mainosalalta.

Essi Pulju (23) on tuottaja-assistentti, jolla on kokemusta luovasta tuottamisesta av-tuotantojen parissa. Erikoisosaamisalue käsikirjoittaminen.

5 TULOKSET JA PÄÄTELMÄT

5.1 Luova tuottaminen, mahdollisuus vai mahdottomuus?

Oma kokemusperustani luovasta tuottamisesta on saanut minut kysymään, onko luova tuottaminen mahdollista. Halusin lähteä tutkimaan tätä kysymystä kartoittamalla ensin luovan tuottamisen mahdollisuuksia ja haasteita. Eritoten halusin kartoittaa asioita, jotka mahdollistavat luovan tuottamisen. Kysyin haastateltaviltani, mitä mahdollisuuksia heidän mielestään luo tilanne, jossa tuottaja tekee myös sisällöntuotantoa. Vastaukset olivat mielenkiintoisia.

Petri Pitkänen nostaa esille mahdollisuuden tiedonkulussa. Hänen mielestään luova tuottaminen takaa tilanteen, jossa viesti asiakkaalta luovalle henkilölle ei muutu matkalla. Luovan tuottajan ja asiakkaan positiivinen keskusteluyhteys ilman välikäsiä sitoo luovan suunnittelijan projektiin.

Joni Pakanen ja Essi Pulju ovat sitä mieltä, että luova tuottaminen asettaa tuotannolle paremmat resurssit onnistua. He perustavat mielipiteensä sille, että hyvällä tuottajalla on taito hahmottaa kokonaisuuksia, jolloin tuo ominaisuus tuo jämäkkyyttä tuotannon luovaan suunnitteluun. Tällöin tuotannon raamit pysyvät mukana koko ajan, koska tuottaja osallistuu myös luovaan työhön eli taiteellisen sisällön suunnitteluun. Samaa mieltä on myös Johanna Kylli, joka pitää luovan tuottamisen mahdollisuutena juuri sitä, että saa tekijätuottajana käyttää arviointikykyään koko projektin puitteissa.

Itse luovana tuottajana voin allekirjoittaa edellä mainitut mielipiteet ja ajatukset. Toki produktioni lähtökohdat ovat erilaiset, koska sarjakuvamme on täysin omaehtoinen tuotanto, näin ollen työllä ei ole siis tilaajaa eli asiakasta. Kuitenkin tuotantoa suunnitellessa antoi luovana tuottajana toimiminen hyvät raamit tuotannolle. Parhaimpana mahdollisuutena pidän itse juurikin sitä seikkaa, että silloin tuottaja on sisällä myös luovassa suunnittelussa ja osaa antaa sille aikaa sekä resursseja. Luova tuottaja ei myöskään väheksy muita työryhmän luovia suunnittelijoita,

vaan jakaa heidän kanssaan vastuun luovasta työstä yhteistyön merkeissä. Tämä vahvistaa työryhmän kokemusta kumppanuudesta sekä yhteisestä tavoitteesta ja siihen pääsemiseen panostamisesta.

Tekemästani kyselystä kävi ilmi myös luovan tuottamisen varjopuolet ja se, että aina luova tuottaminen ei ole oikea vastaus. Tilanne voi riippua paljon tuotannon toteutustavasta, tuottajan omista vahvuuksista ja resursseista. Haastattelemistani henkilöistä Inga Cassidy kertoi luopuneensa luovasta tuottamisesta, koska yksin vastuussa oleminen alkoi olla uuvuttavaa.

Olen päättänyt luopua tuottamisen roolista, koska huomaan että luovuus kärsii ja isommat luovat projektit kärsivät erityisesti. Tuottaminen on sälä-työtä ja esimerkiksi romaanin/pitkän käsikirjoittamisen tekeminen ei onnistu jos työn luonne on sitä että se keskeytyy jatkuvasti. Työn jakaminen luoviin päiviin/tuottajapäiviin ei kohdallani toiminut kovin hyvin. (Cassidy 19.2.2014, sähköpostikysely.)

Omaan kokemukseeni pohjaten voin hyvin samaistua Cassidyn ajatuksiin – joskus luovan suunnittelijan ja tuottajan työt ovat vaikeita rajata. Tämä onkin yksi luovan tuottamisen keskeinen haaste, johon on tärkeää pystyä vastaamaan. Joni Pakanen kertoi haastattelussaan jakavansa työtehtävät luoviin töihin ja tuottajan töihin. Itselleen hän koki mieluisaksi juuri luovat työt, ja tämän takia hän ajoitti päivänsä niin, että ensin teki pois alta ns. pakolliset, tuotannolliset työt, jonka jälkeen pystyi keskittymään hyvällä omallatunnolla luovaan työhön loppupäivän ajaksi. On olemassa siis tapoja, joilla tuottamista ja luovuutta voi määritellä ja työtään rytmittää. Toki samat tavat voivat toimia toisilla henkilöillä, kun taas toisten työtapoihin ne eivät sovi.

Mielestäni haastatteluiden perusteella voi sanoa, että luova tuottaminen on mahdollisuus, josta voi olla erittäin iso hyöty sekä työryhmälle että tilaajalle, silloin kun lähtökohdat ovat oikeat. Luova tuottaminen antaa useita mahdollisuuksia, mutta sen onnistuminen on kiinni useista eri tekijöistä, jotka liittyvät mm. työtapoihin ja luovan tuottajan henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

5.2 Kahden roolin yhdistäminen – haasteisiin vastaaminen

Kyselyyn vastanneista henkilöistä useat kokivat luovan tuottamisen haasteina juuri luovuuden haasteet – miten aikatauluttaa itselleen tarpeeksi aikaa luovuudelle? Luova ideointi saattaa köyhtyä, kun takaraivossa kaikuu jatkuvasti lause: ”et voi käyttää tähän näin paljon työtunteja, budjetoidut tunnit eivät riitä”. Tasapainottelu kylmämäisen projektinhallinnan ja luovuuden välillä on vaikeaa, liian tuottajamainen ajattelu saattaa hidastaa ja vaikeuttaa luovaa prosessia. (Kylli 17.2.2014, sähköpostikysely.) Luovuuden lisäksi on olemassa myös muita haasteita, joissa kehittyminen on mahdollista.

Seuraavassa kappaleessa otan esille asioita, joihin panostamalla luova tuottaja voi hallita luovaa tuottamistaan ja sen aiheuttamia haasteita. Nämä asiat tulivat esille tekemästani kyselystä ja olen niihin myös omassa luovan tuottajan työssä törmännyt.

Oman työn aikataulutus ja priorisointi

Oman työn aikataulutus on yksi oleellisimpia asioita, joita luova tuottaminen tarvitsee. Luovan tuottajan tulee olla tietoinen eri töihin käytettävästä ajasta, jotta hän voi suunnitella omat aikataulunsa sen mukaan. Näin myös luovalle ideoinnille tulee aikataulutettua tarpeeksi aikaa, tuotanto edistyy ja budjetoidut työtunnit pysyvät rajoissa. Myös hyvin onnistunut aikatauluttaminen säästää omia voimavaroja, vähentää stressiä ja luo työyhteisölle turvallisen maaperän työskennellä.

Petri Pitkänen kommentoi tätä luovan tuottamisen haastetta seuraavasti: ”Aikaa on usein vähän, sekä tuottamiseen, että luovaan työhön ja se luo riittämättömyyden tunnetta” (Pitkänen 12.2.2014, sähköpostikysely).

Juuri oman työn aikatauluttaminen oli isoin haaste omassa produktiossani ja luovassa tuottamisessa. Koin hankalaksi luovuuden aikatauluttamisen, koska työskentelytapani pohjaa vahvasti inspiraatioon ja sen tuomaan ideointitulvaan. Mitä jos luovuus ei lähdekään lentoon silloin kun sille on aikataulutettu aikaa? Kuinka olla luova organisoidusti? Nämä kysymykset ovat varmasti tuttuja kaikille luoville suunnittelijoille, mutta luovana tuottajana vastuu tuotannon onnistumisesta voi

aiheuttaa stressiä ja tyrehdyttää luovuuden. Mitään ensisijaista vastausta en löytänyt tähän, sillä jokaisen omat henkilökohtaiset vahvuudet vaikuttavat asiaan. Oma työskentelyni luovana tuottajana produktiossamme perustui siihen, että pidin huolen jommankumman puolen edistymisestä, joko luovuuden tai tuotannollisten asioiden. Sen lisäksi luotin intuitiooni, ja uskoin että nämä erilaiset roolit etenevät tasapuolisesti. Muistan kuitenkin tunteneeni Pitkäsen mainitsemaa riittämättömyyden tunnetta, joka syntyi tiukan aikataulun aiheuttamana. Tämän takia hyvin tehty oman työn aikatauluttaminen on luovan tuottamisen onnistumisen tae.

Jotta edellä mainitsemani aikataulutukset onnistuu, on luovan tuottajan oltava tietoinen asioiden tärkeysjärjestyksestä eli priorisoinnista. On kyettävä määrittelemään työtehtävät kiireellisiin ja vähemmän kiireelliseen, jotta pystyy näkemään metsän puilta eli työtehtävien työjärjestyksen. Hyvä luova tuottaja kuuntelee työryhmää tässä asiassa, mutta tiedostaa koko ajan asiakkaan/tilaajan asettamat tavoitteet, ja niihin pääsemisen. Luova tuottaminen vaatii pitkäjänteisyyttä ja hyviä hermoja, jota jatkuvasti muuttuva ja hektinen ala usein testaa käytännössä.

Luovana tuottajana työryhmässä

Yksi tärkeimpiä kyselyn pohjalta esiin nousseista haasteista oli luovan tuottajan asema muuhun työryhmään nähden. Samalla se on myös yksi monimuotoisin luovan tuottamisen haaste, jonka hahmottamiseksi tulee ymmärtää siihen vaikuttavat asiat. Luova tuottaja ei ole pelkästään luova tekijä, vaan myös tuottaja. Tämä asema voi aiheuttaa sekaannusta työryhmän kesken, mutta ennen kaikkea se myös haastaa luovan tuottajan omassa työssään. On kuitenkin olemassa useitakin erilaisia keinoja pitää huolta sekä muiden että omasta työssä jaksamisesta.

Seuraaviin asioihin keskittymällä ja niitä prosessoimalla voi luova tuottaja vaikuttaa työryhmän toimivuuteen:

- työtehtävien hahmottaminen
- työryhmälle tiedottaminen
- hyvät kommunikointiyhteydet
- delegoiminen

- vastuun jakaminen
- luottaminen työryhmään ja omaan ammattitaitoon

Luovan tuottajan suhde muuhun työryhmään voi olla epämääräinen, jos työtehtäviä ei ole hahmotettu tarpeeksi hyvin – mikä on luovan tuottajan vastuualue tuottamisen lisäksi? Miten se näkyy työryhmän työskentelyssä? Nämä ovat kysymyksiä, joita tulee miettiä. Essi Pulju mainitsee haasteena juurikin työryhmän ennakoluulot, jos työtehtäviä ei ole tarkasti määritelty. Työryhmä saattaa kokea luovan tuottajan vain tuottajana, ja näin ollen vaarana on, että työryhmä kokee luovan tuottajan tunkevan heidän vastuualueilleen. Jussi Finnilä on samoilla linjoilla mainitessaan sen, että työryhmän yhteistyön tulee olla saumatonta ja molemmin puoleisen luottamuksen tulee olla kohdillaan.

Työryhmän jäsenten keskinäiseen luottamukseen päästään sillä, että luova tuottaja hahmottaa oman työtehtävänsä, tiedottaa siitä työryhmälle ja ylläpitää hyviä ja avoimia keskusteluyhteyksiä työryhmän kesken. Tärkeää on muistaa myös delegoiminen ja vastuun jakaminen, joita ei voi tehdä ilman työtehtävien hahmottamista. Tämä vaatii myös työryhmän sekä omaan ammattitaitoon luottamista. Petri Pitkänen nostikin esille juuri yhtenä haasteisiin vastaamisen keinona ammattitaidon ja kokemuksen, sekä nopean reagointikyvyn ja ideoinnin prosessointikyvyn. Olen samaa mieltä hänen ja Essi Puljun kanssa siitä, että tuottajalla tulee olla kyky hahmottaa kokonaisuuksia. Juuri tämä kyky on tärkeä työskennellessä yhtenä työryhmän jäsenenä. Sanni Luttinen toteaaakin tuottajan, myös luovan tuottajan, olevan se, joka tekee lopulliset ratkaisut siitä, mitkä ovat mahdollista ja mitkä eivät.

Hyvä itsetunto ja itsekriittisyys

Seuraavassa kappaleessa käsittelen tuottajan erilaisia rooleja eli miten pärjätä kahden erilaisen roolin luomassa paineessa? Luovaksi tuottajaksi ryhtyminen on edellyttänyt henkilöltä omiin vahvuuksiin ja kokemuksiin luottamista, mutta on olemassa asioita, joissa voi kehittyä ja joita voi vahvistaa.

Kyselyyn vastanneista useat nostivat esille juuri itsekriittisyyden yhtenä tärkeimpänä luovan tuottamisen haasteena. Luovan tuottajan tehdessä myös luovaa sisäl-

töä sekä ollessa henkilö tuotannon peräsimestä on tärkeää pystyä pitämään itsekriittinen ote koko tuotannon ajan. Liika itsekriittisyys saattaa kuitenkin rajoittaa luovuutta, joten luova tuottaminen on haastava työnkuva.

Kyselyyn vastanneista Petri Pitkänen totesi luovan tuottamisen aiheuttavan ristiriitaisia tunteita juurikin sen seikan takia, että samalla tulee kyetä olemaan luova ja oman itsensä kriitikko. Samalla linjoilla on myös Sanni Luttinen, joka kuvailee tilannetta niin, että luovan tuottajan tulee kyetä keskustelemaan itsensä kanssa järkevästi ajamatta alas omia ajatuksiaan. Essi Pulju kuvailee luovan tuottamisen haasteena juuri sitä, että oman luovan työpanoksen tuominen tuotantoon tekee siitä paljon henkilökohtaisemman, ja näin ollen tuotantoa koettelevat vastoinkäymiset tuntuvat paljon kovemmilta iskuilta.

Lähtiessämme toteuttamaan sarjakuvaa tulin itsekriittisyyden kanssa vastakkain vasta, kun työtä lähdettiin toteuttamaan. Aloin miettimään, kannattaako tätä edes tuottaa, onko idea hyvä. Nämä kaikki ovat asioita, joita on hyvä tuotantoa suunnitellessa miettiä ja pohtia. Näin tehtäessä mahdollisuudet tuotannon onnistumiselle nousevat, sillä ennen esituotantoa ideaa on ehkä testattu ja se on todettu toimivaksi. Jos ei, niin silloin on palattu kehittelyvaiheeseen. Koska minulla ei ollut aiempaa kokemusta luovasta tuottamisesta, törmäsin näihin asioihin vasta, kun lähdimme toteuttamaan suunnittelemaani konseptia. Toki työparini ideat ja kehitysehdotukset otin avoimesti ja kiitollisena vastaan, mutta oman osuuden itsekriittinen ote tuli mukaan vasta myöhemmin. Näin jälkikäteen voin todeta sen vieneen aikaa ja energiaa muilta tuotannon vaiheilta sekä hidastaneen prosessia jonkin verran. Itsekriittisyys on hyvästä ja se on tärkeä seikka tuotantoa suunnitellessa, eikä sitä missään tapauksessa ei saa ohittaa.

Oman kokemukseni ja tekemäni tutkimuksen perusteella voin todeta, että hyvällä luovalla tuottajalla on hyvä itsetunto sekä kyky olla itsekriittinen. Tämän vastapainona tulee olla myös vahva usko omaan kykyihinsä ja rohkeus seisoa omien päätösten takana. Tähän päädytään usein epäonnistumisten ja onnistumisten kautta, ja ennen kaikkea avoimella asenteella. Hyvä luova tuottaja ottaa opiksi koetut asiat sekä pyrkii kehittämään epäkohtia saamansa rakentavan palautteen perusteella.

5.3 Onnistumisen avaimet

Kuten aikaisemmin totesin, yksi tärkeä edellytys luovuudelle on epäonnistumisen mahdollisuus. Entä kun luova suunnittelija on myös tuottaja, joka on vastuussa tuotannon onnistumisesta? Tuottajan luova rooli aiheuttaa tilanteen, jossa tuottajan on itse luotava turvallinen ympäristö olla luova. Tämä tarkoittaa hyvää itsekriittisyyttä sekä paineensietokykyä. Tilanteen vaatiessa on pystyttävä irtautumaan toisesta roolista ja panostamaan toiseen. Joskus tilanne voi vaatia nopeitakin roolin vaihtoja, joten nopea mukautuvaisuus on erityisen tärkeää luovassa tuotamisessa.

Jokainen kyselyyn vastanneista toi ilmi seikan, että tuottajan työssä luovuus on ensisijaisen tärkeää. Tuottaja tarvitsee luovuutta pystyäkseen kommunikoimaan luovien suunnittelijoiden kanssa ja tukemaan heidän suunnittelutyötään. Kuitenkin pohdintoja käytiin pelkän tuottamiseen erikoistuneen tuottajan ja luovan tuottajan välillä. Esitin haastateltavilleni kysymyksen, kumman tuottajan he valitsivat tuotantoonsa. Vastaukset eivät olleet ollenkaan yksiselitteisiä.

Joni Pakanen valitsisi ehdottomasti tuotantoonsa luovan tuottajan, ja valintaansa hän perustelee juuri tuotantoon sitoutumisella, jota hänen mielestään luovalla tuottajalla on. Samaan tulokseen päätyivät myös Nina Patrikka, Jussi Finnilä, Petri Pitkänen ja Essi Pulju perustaisivat päätöksensä tilannekohtaisesti kyseisen henkilön ominaisuuksiin ja vahvuuksiin riippuen. ”Riippuu henkilöstä ja henkilökemioista. Mikäli tuottajalla on luovuutta ja yhteistyö muiden kanssa on saumatonta, niin lopputulos voi usein olla parempi.” (Finnilä 18.2.2014, sähköpostikysely.) Erityisesti Jussi Finnilä painottaa luoviin kykyihin luottamista: hän valitsisi tuotantoonsa luovan tuottajan, jos tietäisi luottavansa tämän kykyihin. Sanni Luttinen, Johanna Kylli ja Inga Cassidy valitsisivat tuotantoonsa tuottajan, jolla on kykyä ymmärtää luovaa prosessia. ”Valitsisin tehokkaan tuottajan, jolla on käsitystä luovasta puolesta, mutta joka ei silti liikaa sääntele omaa työtäni.” (Kylli 17.2.2014, sähköpostikysely). Sanni Luttinen tiivistää asian seuraavanlaisesti: ”Valitsisin tuottajan, joka ymmärtää taiteilijaa, mutta kuuntelee ideat pienen suodattimen läpi.” (Luttinen 13.2.2014, sähköpostikysely).

Kyselyyn vastanneista henkilöistä kaksi valitsisi tuotantoonsa luovan tuottajan, kolme perustaisi valintansa tilanne- ja henkilökohtaisesti ja kolme valitsisivat tuottajan, jolla kykyä ymmärtää luovia prosesseja. Mielestäni tästä voidaan päätellä, että luovuus on tärkeä ja ajankohtainen asia tämän hetken työelämässä, jossa vaalitaan moniosaajia ja ajan hermoilla olemista. Luova tuottaminen on yritykselle/yhteisölle merkittävä vahvuus ja kehittämiskohde, joka antaa ennen kaikkea työryhmälle paljon mahdollisuuksia luovassa suunnittelussa ja tuotannon onnistumisessa. Vaikka tutkimuksen tulokset painottivat luovuutta, on kuitenkin muistettava, että luovassa tuottamisessa on olemassa myös useita eri osaamisalueita, joita kehittämällä ja joihin panostamalla voi kehittyä luovaksi tuottajaksi. Jotta luovassa tuottamisessa onnistuttaisiin, on tärkeää ennen siihen ryhtymistä punnita omia vahvuuksiaan ja heikkouksiin sekä tuottajana että luovana tuottajana sekä tunnistettava ne mahdollisuudet ja haasteet, joita luovaan tuottamiseen liittyy.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Opinnäytetyöni päätavoitteena oli tutkia tuottajan työtä luovassa roolissa ja sen asettamia haasteita ja mahdollisuuksia. Moniosaaminen on tämän hetken työelämässä tärkeä menestystekijä, ja mielestäni se näkyy yhä enemmän myös tuottajan työssä.

Ryhtyessäni työhön kävi myös heti aluksi selväksi, että kyseessä on suhteellisen tuore ilmiö, jota ei ole tutkittu paljoakaan. Sain siis harteilleni pioneerin viitan, joka toi tullessaan mahdollisuuksien lisäksi paljon haasteita. Yksi näistä haasteista oli luovan tuottamisen määrittäminen, jossa onnistuin mielestäni hyvin.

Mielestäni erittäin kiinnostavaa tutkimuksessani oli vastaajien ikäjakauman parissa tapahtuva vastausten painottuminen. Tällä tarkoitan sitä, että kyselyyn vastanneista iältään nuorimmille henkilöille luova tuottaja -käsitteen määrittäminen tuntui luontevammalta. Tämä todennäköisemmin tarkoittaa sitä, että luova tuottaminen on suhteellisen tuore ilmiö, joka on muovautunut tämän päivän työelämän vaatimuksista, jotka painottavat monipuolisuutta ja moniosaamista.

Sain myös palautetta kyselyyn vastanneilta, siitä että aihevalinta on mielenkiintoinen ja kyselyyn osallistuminen edesauttoi heitä miettimään omaa työtään ja saamaan siitä uusia näkökulmia. Mielestäni olen silloin onnistunut herättämään keskustelua luovasta tuottamisesta ja sen tarpeellisuudesta.

Lähtökohtana tutkielmalle oli kartoittaa luovan tuottamisen haasteita ja mahdollisuuksia onnistuneeseen tuotantoon pääsemiseksi. Työn edetessä vahvistui luovan tuottamisen laaja-alaisuus ja ne seikat, jotka vaikuttavat siihen. Toivoin pystyväni koostamaan ohjekirjan, joka antaisi jokaiselle luovaa tuottamista suunnittelevalle valmiuksia ja tietoa aiheeseen liittyen. Tutkimuksen edetessä kävi ilmi, kuinka monella eri tavalla luova tuottaminen voi toteutua ja näkyä luovassa työskentelyssä.

Luova tuottaminen on ennen kaikkea henkilön taitoihin ja vahvuuksiin pohjautuva työ, mutta kuten muissakin työtehtävissä, voi myös luovassa tuottamisessa omalla motivaatiolla ja halulla oppia uutta tavoittaa paljon. Uskon tutkimuksessani löytyneen asioita, jotka tiedostamalla ja joiden kehittämiseen panostamalla työskentely luovana tuottajana selkeytyy. Toivon työni toimivan ohjekirjana tuleville luoville tuottajille ja johdantona itse luovan tuottamisen maailmaan.

LÄHTEET

Kirjallisuus

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. 15.–16. Painos. Helsinki: Tammi.

Karvonen, T. 2013. Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun aluiden kuvauspaikkamarkkinoinnin muutokset. Case: The North – markkinointilyhytelokuva. Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Viestinnän koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Kellison, C., Morrow, D. & Morrow, K. 2013. Producing for TV and New Media - Real-World Approach for Producers. 3rd edition. Burlington: Focal Press.

Koski, J., Tuominen S. & Kärkkäinen I. 2004. Luovan ajattelun käsikirja: Kuinka ideat syntyvät. Porvoo: WSOY.

Kulmala, M. 2009. Hyvä idea ei toimi. Porvoo: WSOY.

Louhelainen, T. 2008. Kuinka projekti toimii? Kirjallisuustutkielma projektinhallinnasta. Kone- ja tuotantotekniikan koulutusohjelma. Lahden ammattikorkeakoulu.

Oksman, R. 2002. Intohimoa ja ammattitaitoa: Puheenvuoroja tuottajan työstä. Helsinki: Helsingin kauppakorkeakoulu.

Saari, A. 2007. Totuuksia tuottajan työstä. Käsikirja ammatista haaveileville. Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Internet-lähteet

Stenvall, D. Kun vastausta ei löydy. Hakupäivä 18.2.2014. <<http://www.marmai.fi/blogit/arkista/kun+vastausta+ei+loydy/a2214079>>.

Varis, J. 2013. Keneltä luovuutta voi vaatia? Hakupäivä 28.1.2014. <<http://www.marmai.fi/blogit/arkista/kenelta+luovuutta+voi+vaatia/a2212721?fail=f>>.

Wikipedia 2014. Hakupäivä 21.1.2014. <<http://fi.wikipedia.org/wiki/Luovuus>>.

Kyselytutkimus

Finnilä, Jussi 2014. Av-alan yrittäjä. Sähköpostikysely 18.2.2014.

Cassidy, Inga 2014. Kirjailija/yrittäjä. Sähköpostikysely 19.2.2014.

Kylli, Johanna 2014. Graafinen suunnittelija/yrittäjä. Sähköpostikysely 17.2.2014.

Luttinen, Sanni 2014. Tuottaja/ohjaaja. Sähköpostikysely 13.2.2014.

Pakanen, Joni 2014. Taikuri/yrittäjä. Puhelinhaastattelu 13.2.2014

Patriikka, Nina 2014. Art Director. Sähköpostikysely 6.2.2014.

Pitkänen, Petri 2014. Luova johtaja. Sähköpostikysely 12.2.2014.

Pulju, Essi 2014. Tuottaja-assistentti. Sähköpostikysely 14.2.2014.

KYSELYTUTKIMUS

Hei!

Olen Henna Karvonen, neljännen vuoden mediatuottajaopiskelija Oulun Ammatti-
korkeakoulusta. Teen opinnäytetyönäni tutkimusta tuottajan erilaisista rooleista ja
luovan tuottamisen haasteista ja mahdollisuuksista.

Luovaksi tuottajaksi määrittelen henkilön, joka tekee projektissa tai tuotannossa
projektin hallinnan ja johtamisen lisäksi luovaa sisällöntuottamista.

Olisiko mahdollista saada haastatella sinua aiheeseen liittyen?

Haastattelu tehdään sähköpostitse ja se käsittää kahdeksan kysymystä, joihin voi
vastata omin sanoin.

Olisin erityisen kiitollinen vastauksista ja uskon, että ne toisivat tutkimukseeni
mielenkiintoisen sekä tarpeellisen näkökulman. Vastaukset pyydän palauttamaan
perjantaihin 14.2. mennessä. Kiitos jo etukäteen ajastanne.

Ystävällisin terveisin,

Henna Karvonen
Mediatuottajaopiskelija
OAMK

KYSYMYKSET:

1. Nimi, ikä ja työtehtävä
2. Työkokemuksesi luovan tuottamisen parissa?
3. Miten itse määrittelisit luovan tuottamisen?
4. Mitä mahdollisuuksia mielestäsi luo tilanne, jossa tuottaja tekee myös sisältöä
tuotantoon?
5. Millaisia haasteita olet kohdannut tuottajan luovassa roolissa?
6. Kuinka hallitset eri roolejasi tuottajana, jotta resurssit jakautuvat tasaisesti?
7. Luovuus vs. tuottaminen
 - a) Onko mielestäsi parempi, että tuottaja on keskittynyt pelkästään tuottamiseen?
Jos näin on, miksi?
 - b) Kumman tuottajan valitsisit omaan tuotantoosi?
8. Kerro, kommentoi, kyseenalaista – vapaa sana liittyen luovaan tuottamiseen

SYNOPSIS

"Rokkityttö&Rinsessa"

13.11.2012

Rokkityttö&Rinsessa on strippimuotoinen sarjakuva. Se kertoo kahden nuoren naisen ystävydestä. Sarjakuvan tapahtumapaikkana on Oulu ja se ammentaa opiskelijaelämään liittyvistä kummelluksista sisältönsä. Sarjakuva kertoo mustan huumorin keinoin kahden hyvin erilaisen ihmisen ystävydestä, samankaltaisuudesta ja oman itsensä etsimisestä. Sarjakuvan kohderyhmänä ovat ensisijaisesti nuoret aikuiset, opiskelijat ja uudessa elämäntilanteessa olevat, mutta sarjakuvan monipuolisuuden ansiosta useat voivat siihen samaistua.

Sarjakuva on osa kahden Oulun seudun ammattikorkeakoulun viestinnän opiskelijan opinnäytetyötä, käsikirjoittamisesta ja tuottamisesta vastaa mediatuottaja-opiskelija Henna Karvonen ja kuvittamisesta ja käsikirjoituksen sovittamisesta kuvallisen viestinnän opiskelija Sallamaari Syrjä.

Tavoitteet:

1. Sarjakuvan toteutus
2. Sarjakuvan markkinointi

Tiivistelmä sarjakuvasta:

Mitä jos olemmekin kaikki pohjimmiltaan samanlaisia, huolimatta ulkonäöstä tai ennako-asenteista?

ROKKITYTTÖ

Opiskelija, festarityöntekijä. Vapaa suhde poikaystävänsä. Tummat vaatteet ja voimakkaat mielipiteet. Varovainen tutustumaan uusiin ihmisiin. Hänen huumorintajunsa on kuivaa ja kyynistä.

RINSESSA

Supernaisellinen ja räväkkä, mutta myös naiivi. Koheltaa, tutkii, etsii ja kompastelee, vapaa sielu. Opiskelija ja kaupan työntekijä. Oppii asiat kantapäähän kautta.

